herpy

GEKKOER

Hoplodactylus duvaucelii

Hoplodactylus duvaucelii er New Zealands største nålevende gekko: tung, olivengrå og nattaktiv. Den kan bli over 40 år gammel, får én eller to levende unger om gangen og er først kjønnsmoden etter omtrent sju år. I dag lever den bare på rovdyrfrie øyer, og den er en art for spesialister, ikke for hobbyen.

Familie: Diplodactylidae Engelsk: Duvaucel's gecko Tidligere navn: *Platydactylus duvaucelii; Woodworthia duvaucelii; Naultinus duvaucelii* Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**25-32 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**45-120 g**
Levealder	**40-50 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Trelevende, klippelevende og bakkelevende**
Biotop	**Klippeterreng og temperert skog og eng**
Vanskelighetsgrad	**Ekspert**

STELL

Min. terrarium	**120 × 120 × 100 cm** L × B × H for 5 voksne dyr
Temperatur, dag	**15-25 °C**
Varmeplass	**25-30 °C**
Temperatur, natt	**10-16 °C**
Luftfuktighet	**60-70 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter, frukt og nektar**
Holdes	**Én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kjønnsmoden	**72-84 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 unger**
Kull per år	**1**
Drektighet	**150-240 dager**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste III**
EU-vedlegg	**Vedlegg C**
IUCN	**Nær truet (NT)**

Om arten

Hoplodactylus duvaucelii er den største nålevende gekkoen på New Zealand. Dyret er kraftig bygget med et forholdsvis stort hode, lange tær med brede lameller og en kroppslengde på opptil omtrent 16 cm fra snute til kloakk. Med hale blir den 25-32 cm, og en voksen veier typisk 45-70 g, de største opptil omtrent 120 g. Fargen er for det meste grå til olivenbrun, ofte med et svakt olivengrønt skjær, og over ryggen ligger uregelmessige, lysere tegninger på tvers. Forføttene er mindre enn bakføttene.

Arten ble beskrevet i 1836 under navnet *Platydactylus duvaucelii*. Det vitenskapelige artsnavnet hedrer den franske naturforskeren Alfred Duvaucel. De første museumsdyrene ble ved en feil regnet som innsamlet i Bengal, og først senere viste det seg at de kom fra New Zealand. Slekten *Hoplodactylus* ble opprettet i 1843 med nettopp denne arten som typeart. Slekten er siden revidert, og arten har kortvarig vært ført til *Woodworthia*. I 2023 viste dna-undersøkelser at bestandene på øyene i Cookstredet er en selvstendig art, *Hoplodactylus tohu*. Eldre opplysninger om *H. duvaucelii*, også de største målene og vektene, kan derfor delvis stamme fra den.

Livet går langsomt hos *H. duvaucelii*. Hunnen føder levende unger, har en svært lang drektighet, og ungene vokser langsomt. Det er derfor en art der ett enkelt dyr representerer mange års oppbygging, og der tap er vanskelige å erstatte. Dyrene er rolige og tolerante overfor artsfrender, men de er hemmelighetsfulle og tilbringer dagen skjult.

Halen kan kastes, som hos andre gekkoer. Arten vurderes som nær truet og er i dag knyttet til beskyttede øyer. Den er ikke en hobbyart, og dyr i fangenskap finnes især i forsknings- og utsettingsprogrammer.

Utbredelse og leveområde

Arten er hjemmehørende på New Zealand. Fossile og genetiske funn tyder på at *H. duvaucelii* en gang fantes over hele Nordøya. Menneskets ankomst, tap av leveområder og innførte rotter, særlig *Rattus exulans*, drev den tilbake til øyer uten rovdyr eller med kontrollerte bestander.

Naturlige bestander finnes i dag på 36 øyer utenfor Nordøyas nordøstlige kyst, blant annet Great Barrier Island, Poor Knights-øyene, Mercury-øyene og Hen and Chicken-øyene. Dessuten er dyr flyttet til flere rovdyrfrie øyer i Haurakigulfen, blant annet Motuora og Tiritiri Matangi, og i 2016 ble 80 dyr satt ut på fastlandet i en inngjerdet, rovdyrfri park nord for Auckland. Bestandene på øyene i Cookstredet regnes siden 2023 som en egen art, *Hoplodactylus tohu*, og er ikke med på kartet.

> **Naturlig utbredelse:** New Zealand.

LEVEOMRÅDE

Hoplodactylus duvaucelii er en generalist som bruker både bakken, busker og trær og fjell. Den finnes i lavlandsskog, i tuegress, i kratt og på klippekyster tett ved havet. Om dagen hviler dyrene i skjul, for eksempel i fjellsprekker, hule trær, hull i bakken og under veltede stammer, ofte i små grupper på 2-8 dyr med bare én hann. De soler seg skjult, med bare en del av kroppen framme, tett ved skjulet.

Om natten går de på næringssøk på bakken og i vegetasjonen. Maten består av store insekter, frukt, nektar og honningdugg fra skjoldlus, og av og til tar de mindre øgler og egg fra stormfugler. Klimaet er temperert og oseanisk. Arten er aktiv hele året, også ved lave temperaturer, men holder seg i skjul på kalde vinternetter. På øyer med rotter lever den mer skjult og høyere oppe i vegetasjonen, og der *Sphenodon punctatus* finnes, søker den føde senere på natten for å unngå konkurranse.

Stell

TERRARIET

Det finnes ingen alminnelig hobbyhold av *Hoplodactylus duvaucelii*. En gruppe på fem voksne dyr trenger en naturalistisk innredet innhegning på 1,44-1,5 m³, for eksempel 120 × 120 × 100 cm, tilsvarende 3,3-3,5 dyr per m³, gjerne utendørs. Mindre mål for en gruppe er ikke kjent. En art av denne størrelsen må under alle omstendigheter ha minst 50 × 50 × 100 cm og gjerne betydelig mer.

Innred med planter, større steiner, løv på bunnen og mange skjul. Skjul er avgjørende, fordi dyrene tilbringer dagen skjult og gjerne deler skjul hvis det er plass. Sørg for flere skjul enn det er dyr, både fjellsprekker og lav, tett vegetasjon, og legg solplassene tett ved skjulene. Nett på minst tre sider og i taket gir ventilasjon og slipper lys og UVB inn. Hold en kant på 10-15 cm under døra, for arten er rask og smetter lett ut. Unger kan holdes i grupper på fire til seks i innendørs terrarier med lys i et 12:12-forhold.

Hunner kan holdes sammen med én hann. Flere hanner i samme innhegning gir sosial belastning, så hold bare én hann per gruppe.

Les mer: Lys og UVB

TEMPERATUR

Arten er tilpasset et temperert, oseanisk klima og er aktiv året rundt. New Zealandske øgler må ha en omgivelsestemperatur på 5-25 °C året rundt, omtrent 15-25 °C om sommeren og kjøligere om vinteren. Kortvarig varme over 30 °C er farligere enn kulde, men lange perioder under 5 °C gir helseproblemer, og frost er dødelig. Om vinteren klarer arten seg uten problemer i et uoppvarmet rom ved 8-16 °C, og en nattemperatur på 10-16 °C er et rimelig anslag innenfor dette intervallet.

Dyrene regulerer temperaturen ved å sole seg tett ved skjulet. Gi derfor en solplass på 25-30 °C rett ved et skjul og et kjølig område å velge mellom. Hold heller dyrene for kjølige enn for varme. Sjekk temperaturen med et digitalt termometer, og still aldri terrariet slik at solen skinner inn gjennom en rute.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

For new zealandske øgler er 60-70 % luftfuktighet ideelt, så lenge dyrene kan oppsøke fuktigere steder. Ligger fuktigheten konstant under 50 % eller over 90 %, gir det problemer: for tørt gir dårlige hudskifter, for fuktig gir sopp og luftveisinfeksjoner. I naturen ser fuktigheten i skjulene ut til å ha betydning for hvor dyrene samles, og gruppen reduserer vanntapet gjennom huden.

Det skal alltid være vann. Sett en lav skål med friskt vann i innhegningen, og skift den jevnlig. Sprøyt gjerne en del av bunnsubstratet, så det finnes fuktige områder, men la resten tørke, så bunnsubstratet ikke blir konstant vått.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Dyrene er nattaktive, men soler seg skjult i løpet av dagen. Også nattaktive new zealandske gekkoer må ha naturlig lys med UVA og UVB: Utendørs innhegninger med nett gir det fra solen, og unger skal ha lys i en 12:12-rytme. Innendørs brukes et UVB-lysstoffrør; sikt mot en UV-indeks på 1-3 ved solplassene, tilsvarende Ferguson-sone 2.

Sørg for at dyrene alltid kan trekke seg inn i skygge. La lysperioden følge årstidene, og hold natten mørk.

FÔRING

Gi levende insekter eller insektlarver og en fruktpuré med tilsatte vitamin- og mineralpreparater, to ganger i uken om sommeren og én gang i uken om vinteren. I naturen spiser arten store insekter som nattsvermere og weta (store gresshoppeslektninger), modne frukter, nektar og honningdugg, og av og til små øgler.

Den er altetende og søker føde om natten. Bruk variert fôr: insekter av passende størrelse, modne frukter og fruktpuré. Dyrene har et lavt energiforbruk, og for mye fôr er et mer sannsynlig problem enn for lite. Kalk som pudder på insektene og finhakket sepiaskall i en skål er viktig. D3-vitamin skal dyret danne selv ved hjelp av UVB; tilskudd gjennom munnen frarådes uten råd fra en veterinær. Vann skal alltid være tilgjengelig.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Hoplodactylus duvaucelii er rolig og tolerant overfor artsfrender og viser ikke tegn på kronisk stress i fangenskap. Dyrene er likevel hemmelighetsfulle og går i skjul når de forstyrres, og ville dyr blir ofte i skjulet til de blir trukket ut. Håndtering må derfor være sjelden og kort, høyst ti til femten minutter per dyr i måneden.

Sosialt lever arten i små, stabile grupper med én voksen hann, hunner og unger. Voksne hanner tolererer ikke hverandre, og mindre hanner holder seg for seg selv. Hold derfor bare én hann per gruppe. Hunner er tolerante overfor hverandre og overfor unger. Halen kan kastes ved håndtering, så grip aldri tak i den.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Arten vokser langsomt og blir først kjønnsmoden etter omtrent seks til sju år. Det betyr at en bestand av unge dyr må holdes i flere år før det kommer avkom. Voksne hanner kjennes på tydelige buler ved halerota og porer under lårene og foran kloakken. Hvordan unge dyr kjønnsbestemmes, er ikke beskrevet.

Voksne dyr av arten veier typisk 45-70 g og er 11-13 cm fra snute til kloakk. Store hanner sover i nærheten av hunner og unger, mens mindre hanner ofte sover alene.

PARRING

Paringen skjer om våren på den sørlige halvkule, fra september til november. Hannen nærmer seg hunnen, slikker ut i lufta med tungen, rører hodet, ryggen og kloakken hennes med snuten og tar henne i et paringsgrep. Hunnen kan svare ved å slå med halen og bite. Er hun klar, stivner hun, og hannen setter seg oppå henne. Selve paringen varer omtrent 14 minutter.

En avvist hann kan bli aggressiv og vokte inngangen til hunnens skjul. En vinterdvale er ikke dokumentert som nødvendig, men dagslengde og temperatur bør følge årstidene. Sett bare inn én hann hos hunnene.

Les mer: Vinterdvale og årstider

EGGLEGGING OG KULL

Hoplodactylus duvaucelii legger ikke egg, men føder levende unger. Drektigheten varer fem til åtte måneder og kan i enkelte tilfeller være lengre enn ett år. Fødslene skjer typisk på sensommeren og høsten, fra februar til mai. Hunnen får normalt én unge, høyst to, og enten hvert år eller annethvert år. Den årlige produksjonen er derfor omtrent 1,1 unge per hunn.

I februar er ofte over halvparten av hunnene drektige, og de føder omtrent en måned senere. Det skal ikke brukes en eggleggingskasse, men dyrene må ha rolige skjul. Ungene er selvstendige fra fødselen, og hunnen yter ingen pleie.

INKUBASJON

Arten er levendefødende, så det er ingen inkubasjon. Fosteret utvikler seg i hunnen, og drektigheten på fem til åtte måneder er perioden der hun trenger ro, stabile forhold og rikelig med føde. Faktaboksen oppgir derfor 150-240 dager som drektighet og viser ingen inkubasjonstemperatur.

Det er ikke dokumentert om temperaturen i drektigheten påvirker utviklingen hos arten. Gi hunnen mulighet til selv å velge mellom varmere og kjøligere skjul. Skift ikke plutselig temperatur eller innredning i denne perioden.

Les mer: Inkubasjon av egg

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er selvstendige rett etter fødselen og kan fjernes fra hunnen, men det er ikke nødvendig: voksne er tolerante overfor unger, og unger og foreldre kan godt dele skjul. Med mindre man kjenner dyrene sine godt, er det likevel tryggest å flytte nyfødte så snart de blir funnet, så de ikke blir jaget av voksne.

Hold ungene i grupper på fire til seks i innendørs terrarier med et lysprogram på 12:12 timer. De skal ha de samme fôrtypene som de voksne: små levende insekter eller larver og fruktpuré med vitamin- og mineraltilskudd, to ganger i uken. Vent 1-2 dager etter fødselen med første fôring, så plommesekken blir oppbrukt. Ungene veier bare noen få gram de første månedene og vokser svært langsomt; voksenstørrelsen nås tidligst etter 2-3 år.

Helse og vanlige feil

Arten har bare få kjente sykdommer og problemer:

- Stress: Dyr i fangenskap har ikke vedvarende forhøyede stresshormoner, men underordnede hanner har en tendens til høyere nivåer. Flere hanner i samme innhegning er derfor en risikofaktor.
- Skjul: Arten er hemmelighetsfull, så gi rikelig med skjul.
- Parasitter: Ville dyr kan ha midd av arten *Geckobia naultina* ved øyenkanten og en blodparasitt som ligner *Rickettsia*. Kontroller huden og øyeområdet.
- Tapt hale: Kan skje ved håndtering eller slåssing.
- Manglende UVB og kalk, som gir metabolsk beinsykdom.

Følg alltid med på vekt og kroppsform. Dyr med langt livsløp og langsom vekst kan visne langsomt hen før man oppdager det. Oppsøk en veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser, eller huden og øynene ser forandret ut.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.